

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ АУДІОВІЗУАЛЬНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ ВИКЛАДАЧАМИ ІНСТИТУТІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті розглянуто організаційні та педагогічні умови, дотримання яких сприятиме продуктивному і результативному застосуванню аудіовізуальних засобів навчання викладачами інститутів післядипломної педагогічної освіти у своїй діяльності.

Ключові слова: аудіовізуальні засоби навчання, умови підготовки викладачів.

Аннотация. В статье рассмотрены организационные и педагогические условия, соблюдение которых обеспечит продуктивное и результативное использование аудиовизуальных средств обучения преподавателями институтов последипломного педагогического образования в своей деятельности.

Ключевые слова: аудиовизуальные средства, условия подготовки преподавателей институтов после дипломного педагогического образования.

Annotation. The article is dedicated to the organizational and pedagogical conditions, which will ensure a productive and effective use of audiovisual aids in activities of the teachers of Institutes of Postgraduate pedagogical education.

Keywords: audiovisual aids, the conditions of teacher's professional preparation

Актуальність. На сьогодні в світлі швидкого розвитку інформаційних технологій та стрімкого поширення й популярності глобальної мережі Інтернет поняття дидактичного забезпечення процесу навчання, підвищення кваліфікації значно розширилося за рахунок електронних мультимедійних підручників, віртуальних освітніх середовищ, аудіовізуальних засобів навчання нового рівня. Це вимагає від викладачів інститутів післядипломної педагогічної освіти знань з методики створення та використання аудіовізуальних засобів навчання, яка розглядається як сукупність упорядкованих знань про принципи, зміст, методи і форми створення і застосування різних типів комп'ютерних мультимедійних засобів навчання в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Відповідно до вищезазначеного у процесі підготовки викладачів інститутів післядипломної педагогічної освіти до створення й застосування аудіовізуальних засобів навчання необхідне дотримання певних

організаційних і педагогічних умов, що забезпечать успішне засвоєння ними теоретичного матеріалу за поданою проблемою й набуття практичних навичок роботи з мультимедійним дидактичним матеріалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні основи ефективного використання аудіовізуальних засобів навчання розроблено у працях С. Архангельського, В. Березняка, М. Блюміна, М. Борисової, В. Вербицької, В. Волинського, А. Гельмонта, А. Гуржія, А. Зільберштейна, Г. Карпова, Л. Кулінської, М. Ляховицького, Л. Прессмана, В. Романова, В. Ружейнікова, В. Толля, Л. Чашка, С. Шапповаленко, М. Шахмаєва, З. Шалик.

Мета статті: виявити організаційно-педагогічні умови підготовки викладачів інститутів післядипломної педагогічної освіти до створення й використання у своїй діяльності аудіовізуальних засобів навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перш, ніж визначити ряд організаційно-педагогічних умов, яких необхідно дотримуватися для успішного використання викладачами інститутів післядипломної педагогічної освіти аудіовізуальних засобів навчання, необхідно визначити вихідні поняття.

Умова – існуючий компонент комплексу об'єктів (речей, їх станів, взаємодій), із наявності якого з необхідністю впливає існування даного явища. Весь цей комплекс, в цілому, називають достатніми умовами явища. Якщо зі всіх можливих наборів умов відібрати загальні, отримаємо необхідні умови, тобто ті, що наявні кожного разу, коли має місце дане явище. Повний набір необхідних умов, з якого неможливо виключити жодного компонента, не порушивши обумовленості, називають необхідним і достатнім [4].

Серед умов виділяють також зовнішні чи внутрішні обставини, від яких залежить дане явище [3]. До внутрішніх обставин належать чинники, що діють в середині системи, явища, а до зовнішніх - ті, що впливають на явище, але належать до оточуючого середовища.

Під організацією розуміють внутрішню упорядкованість, узгодженість взаємодії більших або менших частин системи, обумовлених її

моделлю; її сутність зумовлена сукупністю процесів, дій, що приводять до утворення й удосконалення взаємодії між складовими її частинами та підсистемами [1].

Вчені-дослідники визначають організаційно-педагогічні умови як сукупність об'єктивних можливостей, що забезпечують успішне вирішення поставлених завдань [2] або як функціональну залежність суттєвих компонентів педагогічного явища від комплексу об'єктів (речей, їх станів, процесів, взаємодій) у різних проявах [5].

Загальною рисою усіх визначень цього поняття є направленість умов на вдосконалення взаємодії учасників педагогічного процесу у процесі вирішення конкретних дидактичних завдань. Отже, організаційно-педагогічні умови визначимо як сукупність факторів, що забезпечують організацію, регулювання, взаємодію об'єктів і явищ педагогічного процесу для досягнення поставленої мети.

Використання аудіовізуальних засобів навчання вимагає від викладача інституту післядипломної педагогічної освіти наявності певних умов, що сприятимуть їх продуктивному й результативному застосуванню.

До психологічних умов належить моральна готовність і внутрішня мотивація викладача до використання передових інформаційних технологій у своїй діяльності, подолання страху перед використанням новітньої техніки, невідомого раніше програмного забезпечення.

Говорячи про технічні умови, зауважимо, що створення й використання аудіовізуальних засобів навчання вимагає від викладача та освітнього закладу, в якому він працює, певної матеріально-технічної бази, а саме: комп'ютер, принтер, навушники, мікрофон, колонки, проектор, установки для проведення телеконференції, сервер для збереження аудіовізуального матеріалу, електронні носії для передачі й розповсюдження мультимедійного матеріалу серед викладачів та слухачів, архів для збереження наявних матеріалів на фізичних електронних носіях, вихід до глобальної мережі Інтернет тощо.

Програмне забезпечення також ж є необхідною умовою для створення й використання викладачами аудіовізуальних засобів навчання. У процесі розробки й застосування мультимедійних засобів навчання потрібно забезпечити викладачів програмами для систематизації та опису матеріалів медіатеки, програмами для обробки аудіо- та відеоматеріалу, програмним забезпеченням для роботи телеконференцій, спеціальним програвачем відеоматеріалів з мережі Інтернет - Flash Player, оболонкою для проведення вебінарів, веб-сторінкою для розміщення новин медіатеки, каталогу ресурсів медіатеки, розміщення відео для подальшої його інтеграції у віртуальне середовище підвищення кваліфікації тощо.

Умова стимулювання викладачів передбачає, що керівництво навчального закладу повинно заохочувати використання викладачами новітніх засобів навчання, шляхом включення виконання власних аудіовізуальних розробок у планування навантаження, у нормах часу (другої половини дня); видаючи сертифікати, що засвідчують їх професійні навички роботи з аудіовізуальним матеріалом; використовуючи отримані навички роботи з аудіовізуальним матеріалом у представленні наукових розробок і напрацювань кафедри для їх подальшого розміщення на сайті навчального закладу, що сприятиме професійній взаємозацікавленості викладачів і колективу кафедри, навчального закладу в цілому.

Розвиток комп'ютерної грамотності. Керівництво навчального закладу має слідкувати за тим, щоб комп'ютерна грамотність викладачів цього закладу розвивалась згідно розвитку науково-технічного прогресу, інформаційних технологій, з цією метою варто проводити періодичні семінари, майстер-класи, що ознайомлять викладачів із новими розробками, програмним забезпеченням, новітніми засобами навчання у галузі інформаційних технологій, ці семінари також можуть слугувати для обміну досвідом між більш досвідченими користувачами й технофобами.

Крім того, навички володіння комп'ютерною технікою й роботи зі спеціальним прикладним забезпеченням є обов'язковою умовою для проектування, створення й застосування аудіовізуальних засобів навчання.

Методична база. Прагнучи до поширення використання нових засобів навчання, слід пам'ятати про відповідне методичне забезпечення нововведень, що пояснювало б особливості роботи нового програмного забезпечення, його призначення й можливості використання у педагогічній діяльності, розкривало його функції та можливості; періодичні фахові видання, що висвітлюватимуть передовий педагогічний досвід роботи викладачів з мультимедійними засобами навчання; виставки й брошури для їх популяризації.

Інструктивні матеріали. Крім констатації появи нових засобів навчання й рекомендацій стосовно можливостей їх застосування необхідно забезпечити викладачам інструктивні матеріали щодо безпосередньої роботи з цими засобами навчання (створення, редагування, застосування), програмним забезпеченням для роботи з ними; такі інструкції повинні подаватися у вигляді роздаткового інструктивно-методичного матеріалу, відеоінструкцій та бути доступними як в межах навчального закладу, так і через глобальну мережу Інтернет (посередництвом сайту навчального закладу чи веб-сторінки медіатеки).

Навчально-допоміжний персонал. Для забезпечення комфортного підвищення кваліфікації викладачів інститутів післядипломної педагогічної освіти в галузі новітніх інформаційних технологій необхідно забезпечити їм кваліфіковану підтримку спеціалістів у цій галузі (системного адміністратора, програміста або інших працівників), робота яких безпосередньо пов'язана з інформаційними технологіями.

Безперечно більшість цих умов є об'єктивними і вимагають від суспільства, керівництва навчального закладу забезпечення ряду факторів, що дадуть можливість викладачам плідно працювати над розробкою мультимедійного програмного забезпечення, але суттєву роль відіграють і

суб'єктивні умови (внутрішня мотивація викладача, його психологічна готовність і комп'ютерна грамотність).

Беручи до уваги вище перелічені умови на досвіді кафедри дистанційної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України вважаємо потрібним проводити семінари, майстер класи, постійно діючі семінари, що готуватимуть викладачів інститутів післядипломної педагогічної освіти до створення й використання аудіовізуальних матеріалів, інформуватимуть про нові технології, методики роботи з ними, надаватимуть інструктивні матеріали й безпосередню допомогу у вирішенні поточних питань та проблем, що виникають у викладачів в процесі роботи. Враховуючи навчальне навантаження викладачів інститутів післядипломної освіти і складність організації таких роз'яснювальних занять, що пов'язана з їх індивідуальним розкладом, пропонуємо запровадити для підготовки викладачів дистанційний курс, який міститиме всі необхідні теоретичні положення, програмне забезпечення й посилання на інші ресурси, інструктивні матеріали для практичної роботи, засоби спілкування з фахівцем-тьютором.

Висновки. Використання аудіовізуальних засобів навчання вимагає від викладача інституту післядипломної педагогічної освіти наявності певних умов, що сприятимуть їх продуктивному й результативному застосуванню: психологічного комфорту, відповідного технічного і програмного забезпечення, бази методичних та інструктивних матеріалів, розвитку комп'ютерної грамотності викладачів, стимулювання й заохочення їхньої методичної діяльності, підтримки кваліфікованого навчально-допоміжного персоналу. Наявність і дотримання цих умов залежить як від керівництва навчального закладу, так і безпосередньо від викладача, його мотивації.

Перспективи подальших досліджень. У подальшому планується дослідити ефективність проведення постійно діючого семінару для викладачів і співробітників Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти з питань створення й використання мультимедійних

засобів навчання та розробленого дистанційного курсу «Підготовка викладачів інститутів післядипломної педагогічної освіти до застосування аудіовізуальних засобів навчання».

Література

1. Мельніченко В.В. Система організаційно-педагогічних умов управління професійно-технічним училищем сільськогосподарського профілю в соціології освіти [Електронний ресурс] / Мельніченко В.В. // Наукові праці. – 2002. - Вип. 7. - Т. 20. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npchdu/Pedagogics/2002_7/7-12.pdf.
2. Педагогические условия повышения уровня педагогической культуры сельского учителя: автореф. дис... канд. пед. наук [Электронный ресурс] / Козырева Е.И. — Омск, 1999. — 20 с.
3. Ожегов С.И. Словарь русского языка / Ожегов С.И. ; под ред. Н.Ю. Шведовой. – М. : Русский язык, 1985.
4. Философский энциклопедический словарь / [Гл. ред. : Л. Ф. Ильичёв, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалёв, В. Г. Панов]. — М. : Сов. Энциклопедия, 1983. — 840 с.
5. Чижевський Б.Г. Організаційно-педагогічні умови становлення ліцеїв в Україні / Чижевський Б.Г. - К. : Інститут педагогіки АПН України, 1996. – 249 с.